

V SPOMIN NA PROFESORJA TONETA KIKLJA

1935–1998

Osmega maja 1998 je preminil profesor Anton Kikelj. Njegove posmrtno ostanke so dvanajstega maja v prisotnosti velikega števila žalujočih, med njimi več častnikov Slovenske vojske, položili v družinski grob na pokopališču pod cerkvico na Kureščku blizu njegovega doma v Zapotoku.

Ko se je naš dragi kolega in učitelj številnih generacij socialnih delavcev profesor Tone Kikelj spomladi leta 1991 upokojil, je odhajal poln načrtov o tem, kako si bo uredil življenje na svoji domačiji v krogu svojcev in sokrajanov. Od srca smo mu želeli, da bi svoje zamisli uresničil in dolgo užival zasluženi pokoj. Še se je oglašal na šoli, a ob svojih obiskih nikdar ni potožil, da bi bilo kaj narobe z njegovim zdravjem. Zato nas je tem bolj pretresla vest, da mu je zahrbtna bolezen tako zgodaj prekinila življenjski tok. Od nas je odšel učitelj in raziskovalec, ki je pustil svojo sled v strokovnem socialnem delu in ki se je zapisal v srca svojih kolegov, sodelavcev in študentov.

Anton Kikelj se je rodil 6. junija 1935 v Zapotoku. Leta 1944 mu je Črna roka ubila oba starša, ker sta sodelovala s partizani, tako da so ga še ne desetletnega evakuirali k zaveznikom v Bari. Po koncu vojne je končal osnovno šolo v Splitu, srednjo vojaško šolo in vojno akademijo za veziste v Zagrebu, nato pa služboval kot oficir v raznih krajih Jugoslavije, nazadnje kot predavatelj v šoli za veziste v Ljubljani, dokler se ni leta 1964 demobiliziral in nato več let služboval kot predavatelj obrambe in zaščite po srednjih šolah v Ljubljani.

Na tedanji Višji šoli za socialne delavce v Ljubljani se je zaposlil leta 1976 kot profesor višje šole za predmet Temelji splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite. Nismo pričakovali, da bo poklicni oficir za zveze in komandant partizanske

brigade Teritorialne obrambe pripravljen prispevati k oblikovanju vede o socialnem delu. A v primeru prof. Kiklja smo se motili.

V predmet je že kmalu začel vnašati prvine socialnega dela v vojni, ob naravnih in drugih hudih nesrečah in je tako postopoma oblikoval povsem nov predmet, ki ga je razvijal na bogatih izkušnjah vojaškega poveljnika, s poznavanjem spreminjajočih se obrambnih konceptov in v neprestanem stiku z dogajanjem na terenu ob različnih ujmah, ki so prizadevale posamezna področja naše domovine. Ko je bil predmet TSLO odpravljen, mu ni bilo težko sestaviti novega programa in nadaljevati predavanja iz predmeta Socialno delo v izrednih razmerah, katerega vsebino je neprestano dopolnjeval z novimi raziskovalnimi ugotovitvami. Občutljivo je zaznaval naivnosti in napake pri organizaciji pomoči ljudem, ki so jih prizadele ujme in prispeval k oblikovanju strokovne doktrine tega področja.

Drugo področje njegovega raziskovanja je bila zgodovina socialnega varstva. Skupaj s kolegi je izvedel obširno raziskavo o socialnem skrbstvu med NOB in v povojni izgradnji in raziskoval socialne razmere in ukrepe v obdobju administrativnega upravljanja, v svoji zadnji raziskavi pa je segel tudi v čas neposredno pred 1. svetovno vojno, med njo in po njej. Čeprav ni bil zgodovinar po stroki, je svoje živo zanimanje za zgodovino našega strokovnega področja znal prenesti tudi na študente, ki jim je bil mentor pri diplomskih nalogah o zgodovini socialnega varstva pri nas.

Tretje področje njegove raziskovalne in praktične dejavnosti so bile humanitarne organizacije. Ni ga zanimalo apologetsko povečevanje vloge te ali one organizacije, temveč le izkustveni podatki o njeni dejavnosti in uspešnosti. Njegovo podrobno

poznavanje pravnih osnov in organiziranosti teh organizacij nam je koristilo, ko je Slovenijo preplaval val beguncev in izgnancev zadnje balkanske vojne. Leta 1986 je kot zgodovinsko reminiscenco med več drugimi do tedaj objavljenimi strokovnimi članki objavil tudi članek o bosanskih otrocih v Sloveniji v letih 1945–1951, kot bi slutil, da se bomo spet srečali z bosanskimi begunci. Pomembno je prispeval k organizaciji pomoči hrvaškimi in bosanskimi beguncem. Še pred prelomnimi družbenimi spremembami v začetku 90-tih let je bil med prvimi, ki so podpirali pluralistično odpiranje šole in stroke. Kot visok oficir Teritorialne obrambe na ljubljanskem področju je odigral pomembno vlogo pri osamosvojitvi Slovenije.

Še v pokoju je nadaljeval s svojim raziskovanjem in še leta 1993 objavil pregled dobrodelnosti v okviru različnih cerkva na Slovenskem. Študente je usmerjal v prakso v humanitarnih organizacijah, jim bil mentor pri diplomskih nalogah. Socialne delavce je v seminarjih strokovnega izpopolnjevanja seznanjal z doktrino pomoči ob ujmah, predaval je v tečajih specializacij. Če je le mogel, je sam šel na teren, da se je na svoje oči prepričal o dogajanju in svetoval praktikantom.

Iz tega kratkega in nepopolnega pregleda je razvidna širina njegovih strokovnih interesov in dejavnosti, ki daleč presegaajo njegovo osnovno vojaško izobrazbo, in v

grobih potezah je naznačen njegov prispevek k vedi o socialnem delu v izrednih razmerah, k zgodovini socialnega varstva in teoriji humanitarnih dejavnosti. Njegov prispevek še ni poglobljeno in natančno ovrednoten, vendar nas že to, kar o njem vemo, obvezuje, da nadaljujemo njegovo delo.

Čeprav je njegov strokovni prispevek nesporen, se bomo profesorja Kiklja vendarle spominjali zlasti po njegovi topli človečnosti. Njemu samemu je vojna pustila nezbrisani pečat. Kot otrok in mladenič je spoznal zlo, ki ga lahko človek prizadene človeku, pa tudi človekovo ranljivost, sočutje in solidarnost. Globoko v sebi je podoživljal stiske ljudi, ki morajo zapustiti svoj dom; ki ostanejo brez svojih najdražjih; brez imetja; ki se trudijo živeti v tuje okolje; ali ljudi, ki preživljajo osebne življenjske stiske. Znal se je dvigniti nad zamere in maščevanje in odpustiti.

Številni študentje se ga bodo spominjali kot strokovnjaka na njegovem področju, dobrega predavatelja, zahtevnega, a vendar razumevajočega učitelja, pa hkrati prijatelja, ki ni poudarjal svoje formalne vloge in statusa, ampak se je, osebno skromen, čeprav bi imel dovolj razlogov za vzvišeno držo, rad z njimi prijateljsko pomenil in tudi poveselil.

Profesorja Toneta Kiklja bomo ohranili v prijaznem spominu.

Blaž Mesec